

Memorandum regionale en federale verkiezingen 2024

25 AANBEVELINGEN VOOR EEN STRUCTUREEL ARMOEDEBELEID

Welzijnszorg wil investeringen in onze systemen, (publieke) diensten en in mensen. Door armoedebestrijding niet langer te zien als een kostpost, maar als een investering in de toekomst, hopen we dat we een omslag kunnen maken in het beleid. De voorbije jaren hebben aangetoond dat de verschillende overheden in staat zijn om bij crisissen en economische schokken een groot deel van de bevolking te beschermen tegen armoede. Nu is het tijd om deze inzet ook door te zetten om echt een einde te maken aan armoede.

INVESTEREN IN EEN LEEFBAAR INKOMEN VOOR IEDEREEN

Welzijnszorg wil

1. **sociale minima die hoog genoeg liggen voor mensen om een menswaardig leven te leiden**

Mensen mogen niet afhankelijk zijn van allerlei kleine extra toelagen, premies of voedselhulp om te overleven. Daarom moet men alle uitkeringen optrekken tot boven de armoedegrens. Bij de start van de nieuwe regering moet een stapsgewijze verhoging gebudgetteerd en vastgelegd worden. Met een constante monitoring van armoede, prijzen en hoogte van uitkeringen en minimumloon zorgt men dan dat de sociale minima steeds voldoende hoog zijn om te kunnen participeren aan de Belgische samenleving. Het doel van uitkeringen is om iedereen toe te laten een menswaardig leven te leiden. De voorwaarden en controles gekoppeld aan deze uitkeringen moeten dus in relatie staan tot dit doel.

2. **aanvullende steun voor iedereen met een laag inkomen**

Zelfs met uitkeringen en minimuminkomens die boven de armoedegrens liggen, hebben mensen soms verschillende noden. Het is dus nodig om een aantal aanvullende premies te voorzien die toegankelijk zijn voor alle mensen met een laag inkomen. We denken daarbij minimaal aan drie zaken: een versterkt groeipakket voor de zorg voor kinderen, een woon- en energietoelage voor wie niet terecht kan op de sociale woonmarkt en een zorgbudget voor mensen met specifieke zorgnoden. Deze premies moeten zo opgebouwd zijn dat er verschillende inkomensschijven zijn, met trapsgewijze aanpassingen van de toelage aan het inkomen.

INVESTEREN OM DE GEZONDHEIDSKLOOF TE DICHTEN

Welzijnszorg wil

3. **wachlijsten in de gezondheidszorg wegwerken**

Wachlijsten voor gezondheidszorgen worden niet systematisch bijgehouden in België. Toch geven verschillende organisaties aan dat bijvoorbeeld de wachtlijst voor tandartsen, zeker zij die werken aan conventietarieven, begint op te lopen. Mensen in armoede zijn omwille van hun beperkte financiële middelen niet in de mogelijkheid om duurdere artsen te raadplegen. De wachtlijst voor geestelijke gezondheidszorg is, zowel voor volwassenen als kinderen en jongeren, veel te lang. Ook de wachttijd voor zorgbudgetten voor mensen met een handicap is momenteel veel te lang. Extra investeringen zijn nodig,

ook om mensen aan te trekken om in de zorg te gaan werken.

4. betaalbare gezondheidszorg voor mensen in armoede

De verplichte ziekteverzekering biedt de beste garantie om gezondheidszorg betaalbaar te houden voor iedereen. Een brede dekking moet dus gegarandeerd worden. Men moet een uitbreiding voor medisch materiaal (bv wondverzorging) of voedingssupplementen op voorschrift van een arts voorzien. Het systeem van de maximumfactuur (MAF) zorgt dat kosten niet te hoog oplopen, maar toch neemt men niet alle medische kosten mee in de berekening van de maximumfactuur. Een blijvende monitoring en verlaging van het plafondbedrag voor de sociale MAF zijn daarom nodig.

Medische kosten voorschieten, stelt mensen soms voor onmogelijke keuzes. Om dit te vermijden, moeten er meer verplichte derde-betalersregelingen tot stand komen. Maar in de gezondheidszorg staat of valt de betaalbaarheid natuurlijk bij het aantal artsen en artsen-specialisten die zich wil houden aan de conventietarieven. Zonder deze afspraken wordt gezondheidszorg onbetaalbaar en onbereikbaar.

5. preventiebeleid op maat en gebaseerd op ervaringskennis van de doelgroep

Het huidige preventiebeleid is te zeer gefocust op individuele levensstijl. Uiteraard is het nodig dat men mensen voldoende informeert over gezonde voeding, bewegen en de gevaren van drugs en alcohol. Voor gerichte informatie-campagnes moet men de ervaringskennis van de betrokken doelgroep gebruiken. Toch heeft deze inzet maar beperkt nut als er niet aan andere risicofactoren gewerkt wordt. Het beste preventiebeleid is een beleid dat armoede bestrijdt, zorgt voor goede woningen in een leefbare omgeving, goede arbeidsomstandigheden en toegang tot vrije tijd en ontspanning. Ook in het preventiebeleid geldt dat collectieve oplossingen meer effect hebben dan individuele. Het aanbieden

van gezonde voeding op school is zo een collectieve preventiemaatregel.

INVESTEREN IN GELIJKE KANSEN IN HET ONDERWIJS

Welzijnszorg wil

6. armoedevaardig onderwijspersoneel en armoedebeleid op school

Vooroordelen en gebrek aan kennis spelen nog een te grote rol in het onderwijs. Ze bemoeilijken soms het contact tussen ouders, school en ondersteuningsorganisatie. Ze beïnvloeden ook, meestal onbewust, de studieadviezen die kinderen en jongeren in armoede krijgen. Leerkrachten moeten beter geïnformeerd worden over de impact van armoede, tijdens de lerarenopleiding en zeker ook doorheen de verdere carrière via nascholingen. Maar een individuele leerkracht kan het tij niet keren. Scholen en schoolbesturen moeten als team garant staan voor gelijke onderwijskansen.

7. een maximumfactuur in het secundair onderwijs

De kosten in het secundair onderwijs kunnen soms hoog oplopen, maar het ontbreekt aan een monitoring van deze kosten. Hoewel er scholen zijn die hun best doen om de schoolkosten laag te houden, moet de Vlaamse overheid meer doen om te waken over de betaalbaarheid. Een maximumfactuur in het secundair onderwijs is dus nodig. Laten we deze gefaseerd invoeren en met aandacht voor verschillen in studierichting.

8. hogere studietoelagen voor het hoger onderwijs

Door verder te werken aan gelijke kansen in het leerplichtonderwijs, zullen ook steeds meer jongeren in armoede de weg naar het hoger onderwijs vinden. Ook in het hoger onderwijs moet de financiële toegankelijkheid gegarandeerd worden. Dat kan het best door

ook hier met hogere, inkomensgerelateerde studietoelagen te werken.

INVESTEREN IN BETAALBARE WONINGEN

Welzijnzorg wil

9. toegang tot sociale huisvesting verbeteren

Om de toegang tot de sociale huisvesting te verbeteren, zijn er in de eerste plaats meer sociale woningen nodig: minimaal 10.000 sociale woningen extra per jaar. Het systeem van het sociaal inhuren mag niet verdwijnen in de nieuwe woonmaatschappijen. Ook aankopen en renoveren behoort tot de opties. Lokale besturen zitten nu aan het stuur van de nieuwe woonmaatschappijen. Een nieuw bindend sociaal objectief, met indien nodig

sancties, moet ervoor zorgen dat men overal in Vlaanderen en Brussel investeert in sociaal wonen. De schaarste, gecreëerd op de sociale woningmarkt, heeft ook een vreemd systeem van extra voorwaarden in de toegang tot sociaal wonen met zich meegebracht. We vragen dat alle extra voorwaarden die niet gerelateerd zijn aan inkomen of woon-nood, zoals lokale binding, onmiddellijk geschrapt worden.

10. een betaalbare en toegankelijke private huurmarkt

Sommige eenverdieners of mensen met een laag inkomen hebben het op de private huurmarkt zeer moeilijk. Zij hebben nood aan een extra huurtoelage bovenop hun uitkering of loon. Om te vermijden dat deze premies de huurprijzen doen stijgen, moeten huurprijzen gemonitord worden en moeten prijsplafonds ingesteld worden afhankelijk van de kwaliteit

van de woning. Een centraal huurwaarborgfonds moet garanderen dat de vereiste voor een waarborg geen extra drempel vormt.

Discriminatie op basis van etnische afkomst, handicap en soort inkomen blijft een groot probleem. Het opsporen en bestraffen van discriminatie is een must, met name via praktijktesten met juridische handhaving.

11. meer woonbegeleiding

Leefbaarheidsproblemen en uithuiszettingen kan men vermijden door meer in te zetten op woonbegeleiding. Betalingsproblemen moeten sneller kunnen leiden tot de opstart van hulpverlening en het eventueel verkrijgen van aanvullende steun. Zowel voor verhuurders als huurders is een uithuiszetting een ingrijpende gebeurtenis. Het is dus beter om ze te voorkomen. Uithuiszettingen waar minderjarigen bij betrokken zijn, moet men verbieden. Woonbegeleiding moet zorgen dat mensen een andere woonoplossing aangeboden krijgen.

Woonbegeleiding kan men ook opvatten als het begeleiden van mensen bij renovatiewerken of het energiezuiniger maken van de woning.

INVESTEREN IN KWALITATIEF WERK

Welzijnzorg wil

12. volwaardige jobs met correcte verloning, arbeidsvoorwaarden en sociale bescherming

Statuten zoals flexi-jobs dragen niet bij aan de kansen van mensen in armoede op de arbeidsmarkt én ze ondermijnen de sociale zekerheid. Mensen moeten volwaardige rechten kunnen opbouwen en kunnen rekenen op sociale bescherming wanneer nodig. Werkloosheidsuitkeringen zijn in de eerste plaats een beschermingsmechanisme, geen activeringsinstrument.

Een volwaardige job wil niet zeggen voltijds of hoogdrempelig. In tegendeel, het moet voor

mensen met een arbeidshandicap makkelijker en duidelijker zijn om hun uitkering te combineren met een inkomen uit arbeid. Een uitbreiding van de sociale economie kan een manier zijn om meer mensen met een arbeidshandicap een volwaardig job te geven. Maar dit ontslaat andere werkgevers niet van hun verantwoordelijkheid om mensen kansen te geven.

13. drempels naar werk wegwerken

Om mensen ook de kans te geven op de arbeidsmarkt, is het nodig dat we drempels naar werk wegwerken. Dat kan via een actieplan om discriminatie tegen te gaan, het erkennen van buitenlandse diploma's en diplomaverensten voor sommige jobs versoepelen. Er moeten meer kinderopvangplaatsen aan inkomenstarief komen op die locaties waar er het meeste nood aan is. Ook investeringen in openbaar vervoer en andere vervoersplannen (elektrische fietsen ter beschikking stellen) vanuit werkgevers zijn nodig om mensen in staat te stellen te solliciteren en een job uit te voeren.

14. arbeidsmarktbemiddeling afgestemd op doelgroepen die verder van de arbeidsmarkt staan

Het is niet altijd makkelijk voor bemiddeldingsdiensten om vat te krijgen op de drempels die mensen ondervinden in hun zoektocht naar werk. Maar het is wel van belang dat bemiddeldingsdiensten meer vertrekken vanuit de reële situatie van mensen en op het tempo dat past voor hen. Daarvoor is meer samenwerking nodig en moeten bemiddeldingsdiensten meer kennis verwerven over armoede. We moeten loskomen van een snelle doorstroom naar werk wanneer dit op lange termijn geen duurzame resultaten haalt.

INVESTEREN IN TOEGANKELIJKE HULP- EN DIENSTVERLENING

Welzijnszorg wil

15. “fysieke” dienstverlening garanderen én digitale drempels wegwerken

46% van de mensen in België is digitaal kwetsbaar en toch dendert de trein van de digitalisering onverminderd verder. Fysieke en telefonische dienstverlening wordt afgebouwd. Mensen kunnen op steeds minder plaatsen terecht met hun vragen. Ook het centraliseren van sommige diensten zorgt voor problemen. Welzijnszorg wil dat dienstverlening fysiek toegankelijk blijft en zeker beschikbaar is op plaatsen waar veel mensen in een armoedesituatie wonen. Naast deze garantie op toegankelijke dienstverlening moet men ook inzetten op het wegwerken van digitale drempels. Dat wil zeggen inzetten op toegang tot internetaansluitingen, toestellen, vorming en ondersteuning. En uiteraard moeten al die digitale platforms goed werken en veilig zijn.

16. meer ruimte voor hulpverleners

Zowel professionele als vrijwillige hulpverleners worden vaak overstelpt met hulpvragen. Het toont dat er veel nood is aan ondersteuning. In de discussie over knelpuntberoepen gaat het te weinig over sociaal werkers van bijvoorbeeld het OCMW. Nochtans spelen zij een cruciale rol in de strijd tegen armoede. We moeten meer mensen aantrekken naar het beroep. Sociaal werkers komen vaak samen met hun ‘cliënt’ tot een aantal oplossingen, maar worden daarbij belemmerd door te strenge regels of voorwaarden. Regels en procedures moeten duidelijk en rechtvaardig zijn, maar hulpverleners moeten ook de nodige ruimte krijgen, om samen met hun cliënt de nodige stappen te ondernemen. Daarvoor is experimenteeruimte nodig binnen de regelgeving. Minstens even belangrijk is een regelgever die met vertrouwen kijkt naar mensen in armoede én hun hulpverleners. Om sociaal werkers te ondersteunen in hun opdracht, is er in de

opleiding meer aandacht nodig voor ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid. Laten we ook de versnippering van hulpverleningsinstanties tegengaan.

INVESTEREN IN EEN VRIJETIJD-INVULLING VOOR IEDEREEN

Welzijnszorg wil

17. samenwerking tussen (subsidiërende) overheden, aanbieders en armoedeorganisaties

Om vrijetijdsactiviteiten toegankelijk te maken, is een betaalbare toegangsprijs nodig, maar daarnaast moeten we nog heel wat andere drempels overwinnen. De overheid kan drempelverlagende samenwerking tussen lokale overheid, aanbieders en armoedeorganisaties stimuleren. Door samenwerking op te nemen in de subsidiekaders die de Vlaamse overheid aanreikt voor het cultuuraanbod, stimuleert men cultuuraanbieders om te werken aan toeleiding en participatie van mensen in armoede.

18. kortingssystemen die niet afhankelijk zijn van je woonplaats

Op dit moment geldt de UiTPAS aan kansentarieftarief voor veel mensen in armoede als een goede manier om toch deel te nemen aan vrijetijdsactiviteiten. Het is dan ook zeer jammer dat de UiTPAS niet uitgerold is over heel België. Nu zijn er beperkingen op basis van woonplaats, zowel qua aanvragen van de pas als qua activiteiten waarvoor het kansentarieftarief van toepassing is. Kortingsystemen mogen niet beperkt zijn tot museumbezoeken of andere culturele activiteiten: ook sportclubs of jeugdverenigingen moeten het gebruik (kunnen) toelaten. Het is belangrijk dat mensen zélf een keuze kunnen maken hoe ze hun vrije tijd willen invullen.

INVESTEREN IN OPENBAAR VERVOER

Welzijnszorg wil

19. echte bereikbaarheid met het openbaar vervoer

Een goed werkend en betaalbaar openbaar vervoer is essentieel voor mensen in armoede. Vervoersarmoede, zich niet kunnen verplaatsen volgens de eigen wensen, zet een rem op participatie in de maatschappij en vergroot het sociaal isolement. Ook de kansen op de arbeidsmarkt slinken voor mensen die vervoersarmoede kennen. “Goed werkend” wil zeggen dat het bruikbaar is voor mensen, dus dat er een bushalte op wandelafstand is met een goede verbinding. Welzijnszorg stelt zich grote vragen bij de werking van het nieuwe systeem van basisbereikbaarheid in Vlaanderen. Er zullen minder haltes zijn en de belbus zal niet meer bestaan. We willen de garantie dat bijsturingen snel mogelijk zijn op basis van de noden van mensen die aangewezen zijn op het openbaar vervoer.

20. gemeentediensten, kinderopvang, nieuwe sociale woonzones die bereikbaar zijn

Mensen moeten zich kunnen verplaatsen vanuit hun woning, maar ze gaan ook ergens naartoe. Het heeft geen zin dat er alleen bussen zijn naar dorpskern X, als alle diensten zich in dorpskern Y bevinden. Lokale mobiliteitsvragen moeten dus in goed in kaart gebracht worden. Bij de inplanting van nieuwe diensten, bedrijventerrein, kinderopvang-initiatieven en sociale woningen moet rekening gehouden worden met de bereikbaarheid voor mensen die niet beschikken over een auto. Hoe nabijer diensten aangeboden worden, hoe minder nood er is aan complexe mobiliteitsoplossingen.

INVESTEREN IN SOCIAAL- RECHTVAARDIGE KLIMAATTRANSITIE

Welzijnszorg wil

21. collectieve oplossingen om uitdagingen aan te gaan

Op dit moment stimuleert de overheid vooral individuele duurzame keuzes. Mensen moeten hun gedrag aanpassen en klimaatvriendelijke investeringen doen. Maar mensen in armoede hebben nu al een kleinere voetafdruk: ze consumeren minder, maken minder vliegtuigreizen ... Mensen willen ook bijdragen aan een duurzame wereld, maar ze willen niet de dupe zijn van stijgende prijzen voor hun basisbehoeften. Daarnaast hebben mensen met een laag inkomen minder mogelijkheden om te investeren in allerlei individuele duurzame technologie. Voor een collectief probleem zijn dan ook collectieve oplossingen nodig. Met een renovatiepact kunnen we renovaties op wijkniveau opnemen. De overheid zorgt voor een rollend fonds en investeert in begeleiding bij de renovaties. Op die manier kunnen we de renovatiegolf die nodig is ook toegankelijk maken voor mensen met een laag inkomen, of zij nu eigenaar of huurder zijn. Daarnaast moet de overheid investeren in duurzame energieoplossingen die op wijkniveau kunnen functioneren, zoals warmtenetten.

22. een uitgebreid sociaal tarief

Toegang tot energie blijft uiteraard een basisbehoefte, ook wanneer we die proberen te verduurzamen. Zolang de overheid nog onvoldoende heeft geïnvesteerd in geïsoleerde woningen en duurzame energie, zullen mensen met een laag inkomen ondersteuning nodig hebben voor hun energiekosten. We moeten sociale tarieven uitbreiden naar iedereen met een inkomen op of onder de armoedegrens. Ook hier is een getrappt systeem wenselijk om de toegang tot betaalbare energie te verzekeren. Daarnaast moet de overheid in staat zijn om snel maatregelen te nemen bij nieuwe energieschokken.

INVESTEREN IN EEN RECHTVAARDIG BELASTINGSYSTEEM

Welzijnszorg wil

23. een herverdelend en eenvoudig belastingstelsel

Op dit moment gebruikt de overheid vaak fiscaliteit om een bepaald gedrag te bestraffen of belonen. Zo zijn er fiscale aftrekken voor investeringen, kinderopvang of zelfs voor het gebruik van dienstencheques. Deze vele fiscale aftrekken maken ons systeem complex en veel minder sociaal dan mensen denken. De aftrekken zijn vaak niet toegankelijk voor mensen met een laag inkomen. Het is belangrijk om het geheel van deze aftrekken te hervormen om tot een eenvoudiger en herverdelend resultaat te komen.

Een bijdrage van grote vermogens zal nodig zijn om toekomstige uitdagingen, zoals de klimaattransitie te bekostigen. De vermogensongelijkheid is in België groter dan gedacht en hangt sterk samen met de inkomensongelijkheid. Voor een solidaire maatschappij moeten alle inkomens en vermogens naar draagkracht bijdragen.

INVESTEREN IN EEN SOLIDAIRE SAMENLEVING

Welzijnszorg wil

24. meer inzet van ervaringskennis en aanwerving van ervaringsdeskundigen bij administraties, overheden en kabinetten

Participatie van doelgroepen bij beleid is altijd een goede keuze. Dus voor een goed

armoedebeleid is participatie van mensen in armoede noodzakelijk. Maar armoedebeleid beperkt zich niet tot één beleidsdomein, tot één minister van armoedebestrijding. In alle beleidsdomeinen is het nodig om ervaringskennis op te nemen bij het opnemen, monitoren en evalueren van beleid. De aanwerving van meer ervaringsdeskundigen bij administraties, kabinetten en lokale overheden is de beste manier om een permanente aandacht voor armoede te garanderen en constant visies te ontwikkelen. Het instrument van armoedetoetsen moet meer ingezet worden om de impact van maatregelen op mensen in armoede te onderzoeken. Dat is zeker nodig bij complexe dossiers zoals belastinghervormingen.

25. waardering voor vrijwilligers en middenveld

Ons doel is een samenleving zonder armoede, zonder uitsluiting, racisme en discriminatie. Vrijwilligers en middenveld spelen een grote rol in het bereiken van een solidaire samenleving. Vrijwilligers met en zonder armoede-ervaring komen samen om te wegen op het beleid, om oplossingen te zoeken en zelf oplossing te zijn. De overheid moet de waarde van vrijwilligerswerk erkennen en ondersteunen. Maar vrijwilligerswerk is er niet om de gaten die de overheid slaat in de bescherming van mensen te dichten. Het georganiseerd middenveld moet de mogelijkheden krijgen om zich te ontwikkelen en een eigen koers te varen. De overheid mag het middenveld taken toevertrouwen maar mag het niet instrumentaliseren. Zelforganisaties van mensen in armoede, van mensen van etnisch-culturele of andere minderheden spelen een belangrijke rol om mensen te versterken en om bruggen te slaan.